

**Delprogram
Räddnings-
tjänst**

Handlingsprogram för trygghet och säkerhet

Mjölby kommun 2015-2018

Inledning

Trots ett väl fungerande förebyggande arbete kommer det alltid att inträffa händelser då snabb hjälp behövs i form av insatser från kommunens räddningstjänst. Räddningstjänsten utgår från de lagkrav som åläggs kommunerna i Lag om skydd mot olyckor (2003:778) samt Lag om brandfarliga och explosiva varor (2010:1011) och syftar i huvudsak till att skydda och rädda människor, egendom och miljö. Mjölby kommun har som ambition att möta dessa lagkrav på ett effektivt, välorganiserat och tillmötesgående sätt. Den enskilde ska erbjudas hjälp och stöd såväl före, under som efter en händelse. Räddningstjänsten ska genom sitt olycksförebyggande och operativa arbete bidra till att skapa en trygg och säker kommun. I detta program redovisas räddningstjänstens verksamheter inom delområdet trygghet och säkerhet.

Riskbild

Räddningstjänsten larmas årligen på omkring 550 insatser inom Mjölby kommun. Av dessa utgör merparten, cirka 500 insatser, misstanke om räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor. Övriga insatser gäller uppdraget IVPA, i väntan på ambulans. Den vanligaste utryckningsorsaken är larm från en automatisk brandlarmsanläggning som utlösts av andra orsaker än brand. Av de insatser som faller under begreppet räddningstjänst är trafikolyckor den vanligaste olyckstypen följt av brand som ej är i byggnad och brand i byggnad. Utifrån räddningstjänstens insatsstatistik och framtagen risk- och sårbarhetsanalys kan en förmodad riskbild för

kommunen identifieras. Trafikolyckor, brand, vattenu olyckor, fallolyckor, suicid och olyckor med farligt gods är exempel på den riskbild som räddningstjänsten ska kunna bemöta och hantera. Räddningstjänsten ska även arbeta för att förebygga dessa typer av olyckor.

Nationella mål

I lag om skydd mot olyckor är ett nationellt mål specificerat för kommunernas olycksförebyggande arbete för skydd mot olyckor.

I kap 1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Det är kommunens strävan att kunna leva upp till det nationella målet inom mandatperioden. För att nå denna strävan använder kommunen fyra mått för att kunna mäta om kommunens åtaganden och mål med efterföljande aktiviteter når önskad effekt.

1. Mjölby kommuns kostnader för olyckor, kronor/invånare
2. Personer som utbildas av Mjölby kommun i att förebygga eller hantera bränder per invånare
3. Utvecklade bränder i byggnader i Mjölby kommun per invånare
4. Responstid för räddningstjänst. Antal minuter från 112-samtal till första resurs är på plats

Innehållsförteckning

Inledning	2
Riskbild	2
Nationella mål	2
Uppföljning till nationella mål	3
Kommunens mål	3
Inriktningsmål säkerhet och olycksförebyggande	3
Verksamhetsmål	3
Organisation	4
Olycksförebyggande verksamhet	5
Resurser	5
Tillsyn	5
Tillståndshantering	5
Byggprocessen	5
Fysisk planering	6
Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll	6
Utbildning, information samt stöd till enskild	6
Olycksundersökning	7
Särskild satsning under mandatperioden	7
Operativ verksamhet	8
Förmåga och resurser	8
Beredskap i Mjölby kommun	8
Samverkan	9
Insatstider	9
Personalens kompetens	9
Alarmering	10
Höjd beredskap	10

Uppföljning till nationella mål

Årligen i december månad redovisar SKL¹ i Öppna jämförelser mätningar på de mått som kommunen valt att jämföra med. Målvärdet för respektive jämförelse är:

1. Mjölby kommuns kostnader för olyckor, kronor/invånare
Lägre än median för riket
2. Personer som utbildas av Mjölby kommun i att förebygga eller hantera bränder per invånare
Högre än median för riket
3. Utvecklade bränder i byggnader i Mjölby kommun per invånare
Lägre än median för riket
4. Responstid för räddningstjänst. Antal minuter från 112-samtal till första resurs är på plats
Lägre än 10 minuter

Kommunens mål

Kommunens vision 2025 har delats upp i fem strategiska områden där ett av dessa handlar om att skapa utvecklande mötesplatser i kommunen. Inom ramen för verksamhetsområdet har sedan ett antal kommunmål tagits fram där ett är formulerat som följande:

Invånarna i Mjölby kommun ska känna sig allt mer trygga och säkra

Målet kan uppnås genom att:

- Invånare och besökare har kännedom om hur de själva kan agera för att öka sin trygghet och säkerhet
- Kommunen har en god förmåga att arbeta förebyggande, hanterande och lärande inom området trygghet och säkerhet samt tillse att invånarna har kännedom om kommunens förmågor
- Kommunen samverkar med andra organisationer, föreningar, myndigheter, näringsliv och enskilda för ett tryggt och säkert samhälle

Inriktningsmål säkerhet och olycksförebyggande

För att kunna möta och minimera riskbilden inom räddningstjänstens verksamhetsområden är följande inriktningsmål styrande:

- Kommunen ska arbeta systematiskt med att förebygga att olyckor och skador sker
- Kommunen ska ha en god förmåga att hantera olyckor och skador
- Kommunen ska arbeta aktivt för att minska konsekvenserna av olyckor
- Den enskilde individen ska ha kunskap om hur skador och olyckor undviks

Verksamhetsmål

Mål för olycksförebyggande verksamhet

- Medborgare, företag och andra verksamhetsutövare ska uppleva kommunens olycksförebyggande tillsyn stödande för att leva upp till lagstiftningens krav
- Genom tillståndsprövning ska god säkerhet uppnås vid hantering av brandfarliga och explosiva ämnen
- Ett bra brandskydd i nya och ombyggda byggnader ska uppnås genom tydligt fokus på brandskydd i byggprocessen
- Risker ska kartläggas och beaktas i kommunens fysiska planering
- Arbetet med rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av eldstäder och imkanaler ska öka skyddet mot eldstadsrelaterade bränder
- Genom olycksundersökningar ska lärdom dras och skapa förutsättningar för att minska risken för att nya olyckor sker
- Den enskilde ska erbjudas information, rådgivning och utbildning för att underlätta arbetet med att uppfylla målen i handlingsprogrammet samt de skyldigheter som finns enligt gällande lagar
- Medborgaren ska enkelt kunna lämna information om upptäckta olycksrisker som berör kommunens verksamheter, mark, byggnader och anläggningar

¹ Sveriges kommuner och landsting

Mål för operativ verksamhet

- Arbetet ska bedrivas med moderna och säkra metoder av personal med erforderlig utbildning
- Räddningstjänsten ska vara flexibel, där de operativa resurserna anpassas efter den rådande situationen och de behov som föreligger samt inrikta insatserna på att rädda liv, egendom och miljö
- Utefter rådande riskförhållanden snabbt kunna bryta olycksförloppet vid en räddningsinsats

Utifrån målen ovan åtar sig räddningstjänsten att:

- Den uttryckande personalen har en god övad förmåga
- Genomföra olycksundersökningar
- Arbeta för att bibehålla en kort genomsnittlig responstid (9.8 minuter 2013)

Särskild satsning under mandatperioden:

Utarbeta system för att tydligare dra lärdomar av olycksundersökningar

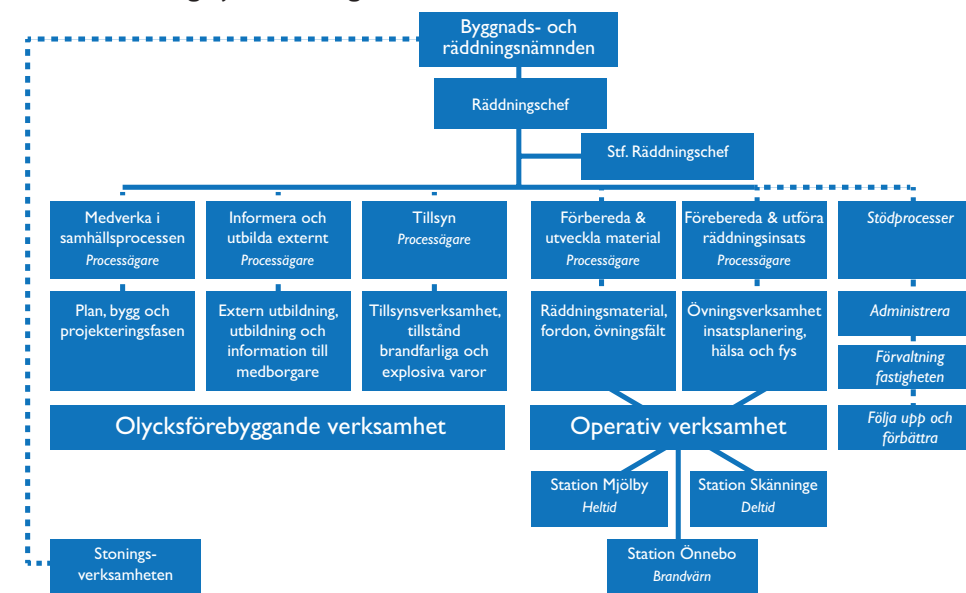
Organisation

Byggnads- och räddningsnämnden ansvarar för kommunens räddningstjänst. Bild 1 nedan visar hur den olycksförebyggande och operativa verksamheten ingår i räddningstjänstens organisation. Räddningstjänsten utgår från en processororienterad organisation där respektive huvudprocess planeras utifrån de rådande behov och lagkrav som finns. Processen *Planera och leda verksamheten* är räddningstjänstens styr- och ledningsprocess som lägger grunden för hur verksamheten ska organiseras och planeras. I styr- och ledningsprocessen tas det inför varje år fram en övergripande verksamhetsplan, ÖVP. Utifrån den övergripande verksamhetsplanen utvecklas varje verksamhetsår verksamhetsplaner och processmål för de fem *huvudprocesserna*.

Figuren nedan beskriver räddningstjänstens organisationsplan. Övergripande fungerar processen *Planera och leda verksamheten* som styr- och ledningsprocess. Verksamheten är sedan indelad i fem huvudprocesser samt tre stödprocesser. Vilka huvudprocesser som verkar inom den olycksförebyggande respektive operativa verksamheten visas i figuren och exemplifieras i följande stycken.

Bild 1. Räddningstjänstens organisation

¹ Tid från 112-samtal till första resurs anländer till skadeplatsen

Olycksförebyggande verksamhet

Resurser

I tabellen nedan beskrivs kompetensen och arbetsuppgifter i den olycksförebyggande verksamheten.

Tabell 1. Kompetens och arbetsuppgifter

Kompetens	Uppgifter	Personal
Tillsyn A/Tillsyn B	Tillsyner, tillstånd, information, remiss-hantering	3
Tillsyn A/Tillsyn B	Tillsyner, information och utbildning	2
Skydd mot olyckor/ Räddningsinsats	Extern utbildning, information	1,5
Skydd mot olyckor/ Räddningsinsats	Olycksundersökning	2
Total		8,5

Tillsyn

Medborgare, företag och andra verksamhetsutövare ska uppleva kommunens olycksförebyggande tillsyn stödjande för att leva upp till lagstiftningens krav.

Den kommunala tillsynen bedrivs enligt *Lag om skydd mot olyckor* (2003:778) och *Lag om brandfarliga och explosiva varor* (2010:1011). Det övergripande syftet och målet med tillsynerna är att säkerställa att skyddet mot olyckor i Mjölby kommun är skäligt och tillfredställande. Inriktningen på tillsynsverksamheten, inklusive behov av resurser och kompetens, anges i en årlig verksamhetsplan för huvudprocessen *Tillsyn*.

Räddningstjänsten åtar sig att inom tillsynsarbetet:

- Utföra tillsyn utifrån LSO(2003:778) och LBE(2010:1011)
- Genomföra efterkontroller och följa upp brister
- Planera tillsynsverksamheten årligen
- Ha aktuella objektslistor

Tillståndshantering

Genom tillståndsprövning ska god säkerhet uppnås vid hantering av brandfarliga och explosiva ämnen.

Tillståndshanteringen enligt *Lag om brandfarliga och explosiva varor* (2010:1011) är delegerad från byggnads- och räddningsnämnden till räddningstjänsten. Ansökningarna prövas utifrån de lokala förutsättningarna och lagkrav med tillämplig förordning, föreskrifter och allmänna råd. Strävan är att arbetet med tillståndshanteringen gör att säkerheten ökar när det gäller hantering av brandfarliga och explosiva ämnen i Mjölby kommun.

Räddningstjänsten åtar sig att inom tillståndshantering:

- Utföra tillståndsprövning utifrån gällande lagstiftning
- Samverka med Miljökontoret vid aktuella ärenden

Byggprocessen

Ett bra brandskydd i nya och ombyggda byggnader ska uppnås genom tydligt fokus på brandskydd i byggprocessen.

Brandskydd vid ny- och ombyggnation hanteras i byggprocessen enligt Plan- och bygglag (2010:900). Räddningstjänsten fungerar som remissinstans i byggärenden med avseende på brandskydd. Detta kan även innebära utlåtande i tidigt skede, medverkan i tekniskt samråd, byggarbetsplatsbesök och vid slutsamråd.

Räddningstjänsten bevakar frågor och yttrar sig rörande skydd mot olyckor i remisser från polismyndigheten, socialförvaltningen (alkoholtillstånd) och länsstyrelsen.

Räddningstjänsten åtar sig att inom byggprocessen:

- Erbjuder samråd och biträde i kommunens byggprocess
- Arbeta för att förkorta handläggningstider

Fysisk planering

Risker ska kartläggas och beaktas i kommunens fysiska planering.

Att ta rimlig hänsyn till olika risker när vi bygger vårt samhälle är en självklarhet. Krav på riskhänsyn finns bland annat i Plan- och bygglag (2010:900) och som en del i kommunens säkerhetsarbete. Kommunens arbete med översikts- och detaljplaner, olika gaturum innehåller hänsyn till risk för olyckor.

Räddningstjänsten åtar sig att inom fysisk planering:

- Erbjuder samråd och biträde i kommunens fysiska planering
- Arbeta för att förkorta handläggningstider

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

Arbetet med rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av eldstäder och imkanaler ska öka skyddet mot eldstadsrelaterade bränder.

Rengöringsverksamheten och brandskyddskontrollen inom Mjölby kommun bedrivs för närvarande via avtal med Sotaren Mjölby/Boxholm. Verksamheten bedrivs enligt gällande lagstiftning och föreskrifter. I kommunen finns totalt ca 5000 sotnings- och brandskyddskontrollsubjekt. Byggnads- och räddningsnämnden har antagit sotningsfrister, taxor och regler för egensotning. Handläggning av ansökan om tillstånd för egensotning (möjlighet för ägare att själv utföra rengöring) utförs på delegation av räddningschefen. Målet med rengöringen och brandskyddskontrollerna är att på sikt öka skyddet mot eldstadsre-

laterade bränder i Mjölby kommun.

Räddningstjänsten åtar sig att:

- Handlägga ansökan om egensotning
- Arbeta för att förkorta handläggningstider

Utbildning, information samt stöd till enskild

Den enskilde ska erbjudas information, rådgivning och utbildning för att underlätta arbetet med att uppfylla målen i handlingsprogrammet samt de skyldigheter som finns enligt gällande lagar.

Utbildning, information och rådgivning är en viktig del av räddningstjänstens olycksförebyggande verksamheten. Syftet är att underlätta för den enskilde att både uppnå målen i handlingsprogrammet och de skyldigheter som finns enligt gällande lagar. Allt för att begränsa konsekvenserna av olyckor.

Räddningstjänsten bedriver utbildningar för kommuninvånare, företag och organisationer. Samtliga 6-åringar nås årligen av brandskyddsinformation i skolan. I årskurs 4 erhåller samtliga elever en 3-timmars teoretisk brandskyddsutbildning. Samtliga elever i årskurs 7 erhåller en 3-timmars teoretisk och praktisk brandskyddsutbildning. I årskurs 9 erhåller samtliga elever en praktisk utbildning i vattensäkerhet och islivräddning. Förutom skolbarn utbildas även stora delar av kommunens personal, samt privata och andra offentliga organisationer och företag. Totalt utbildas i kommunen cirka 2 200 personer årligen i sjukvård och i att förebygga eller hantera bränder och andra olyckor.

För spridning av brandskyddsbudskap används bland annat kommunens hemsida, informationskampanjer och personliga kontakter vid olika arrangemang. I samband med tillsyn i flerfamiljshus informeras de boende via hembesök av räddningstjänstens personal. Särskild vikt läggs vid information om vikten av en fungerande brandvarnare och ett korrekt beteende vid brand.

Vid räddningstjänsten bedrivs brandteknisk rådgivning till medborgare, verksamheter, samt i samband med ny- och ombyggnationer. I samband med

införande av systematiskt brandskyddsarbete inom fastigheter och verksamheter, stöder räddningstjänsten med information, utbildning, rådgivning och underlagsmaterial.

Hur olika målgrupper ska nås när det gäller utbildning, information och rådgivning anges i en årlig verksamhetsplan för huvudprocessen *Informera och utbilda externt*.

Räddningstjänsten åtar sig att inom utbildningsarbetet:

- Kommunens samtliga 6-åringar ska erhålla en brandskyddsinformation
- Kommunens samtliga elever i årskurs 4 ska erhålla en 3-timmars teoretisk brandskyddsutbildning
- Kommunens samtliga elever i årskurs 7 ska erhålla en 3-timmars teoretisk och praktisk brandskyddsutbildning
- Kommunens samtliga elever i årskurs 9 ska erhålla en praktisk utbildning i vattensäkerhet och islivräddning
- Alla kommunanställda ska erbjudas brandutbildning och utbildning i hjärt- och lungräddning vart fjärde år
- Årligen genomföra informationskampanjer
- Erbjudna utbildningar i inom områdena sjukvård, bränder och andra olyckor

Olycksundersökning

Genom olycksundersökningar ska lärdom dras och skapa förutsättningar för att minska risken för att nya olyckor sker.

Syftet med olycksundersökningarna är att skapa förutsättningar att lära sig av inträffade händelser genom att kartlägga och analysera olyckans orsak, förlopp samt räddningsinsatsens utförande.

Olycksundersökningarna ska kopplas både mot den olycksförebyggande och operativa verksamheten inom räddningstjänsten. Utifrån undersökningens resultat ska man i samverkan komma fram till förslag till åtgärder. I stort

kan undersökningarna delas in i tre huvudbeståndsdelar: orsaksutredning, förloppsutredning och insatsutvärdering. Undersökningarna sker i tre nivåer beroende på hur allvarlig olyckan varit.

Räddningstjänsten åtar sig att:

- Utvärdera genomförda insatser

Särskild satsning under mandatperioden

Under perioden kommer räddningstjänsten särskilt satsa inom verksamhetsområdet tillsyn och utbildning, information samt stöd till enskild. Respektive huvudprocess kommer konkretisera de planerade aktiviteterna i de årliga verksamhetsplanerna. Områden som kommer bli berörda är:

- Tematillsyn
- Information till kommuninvånare angående säkerhet i hemmet

Operativ verksamhet

Förmåga och resurser

I Mjölby kommun ska de olyckor som inträffar kunna hanteras under hela dygnet och följa ambitionen i de verksamhetsmål som är satta för operativ verksamhet. Räddningstjänsten ska ha förmåga och utrustning för att utföra följande insatser:

- Räddningsinsats med rökdykare
- Räddningsinsats i byggnader upp till åtta våningar
- Räddningsinsats vid utflöde av brandfarlig vara
- Invändig släckinsats i industrier och lager
- Räddningsinsats vid utflöde av farligt ämne
- Räddningsinsats vid trafikolyckor och ras
- Räddningsinsats vid skogs- och markbränder
- Oljeskadebekämpning i vatten och på land
- Räddningsinsats på is och i vatten genom ytlivräddning
- Sjukvårdsuppdrag, I Väntan På Ambulans, IVPA
- Larm om hot om suicid

Varje räddningsinsats betjänas av en eller flera taktiska enheter. Dessa enheter ska ha fordon, bemanning, kompetens och utrustning för ändamålet.

Tabell 2. Resurser

Enhet	Bemanning	Kompetens och utrustning för att göra insatser vid:
Räddningsenhet (R2,R5)	2-5	Vanliga olyckor. Vid livräddning/släckning inne i byggnad krävs minst 5 personer.
Höjdenhet (H)	1-2 ²	Yttre livräddning/släckning upp till och med 8 våningar. Arbete på tak.
Vattenenhet (V)	1-2 ³	Vattentransport med tankbil (> 6000 l) med förmåga att självständigt återfylla fordonet.
Skärsläckarenhet (SE)	2	Fordon med skärsläckarutrustning för släckning/håltagning.
Ledningsenhet (L)	1	Ledningsfordon med ett brandbefäl som är stabsutbildad.

Beredskap i Mjölby kommun

Det antal personal som dygnet runt finns tillgängliga för en första insats vid olyckor som föranleder en räddningsinsats visas i tabellen nedan:

Tabell 3. Beredskap

Placering	Enheter vid normal beredskap	Anspänningstid i minuter
Mjölby (heltid)	1 Brandmästare (L)	Yttre livräddning/släckning upp till och med 8 våningar. Arbete på tak.
Skänninge (deltid)	2 Brandmän (SE)	5 min
Önnebo (brandvårn)	Frivilliga räddningsmän enl. 6 kap. 1 § LSO	Ingen beredskap

En brandman kan vid larm befinna sig på annan plats inom kommunens gränser än på brandstationen, på s.k. externa arbetsuppgifter, men bege sig till olycksplatsen vid utryckning.

² Enligt avtal med berörda kommuner inom Räddsam-E ska minimibemanningen för aktuell enhet vara 2 man vid förstärkningslarm till annan kommun.

³ Enligt avtal med berörda kommuner inom Räddsam-E ska minimibemanningen för aktuell enhet vara 2 man vid förstärkningslarm till annan kommun.

Tabell 4. Kompetens

Roll	Lägsta krav
Räddningschef	Räddningsledare B, tillsyn B
Stf räddningschef	Räddningsledare B, tillsyn A
Räddningsledare (brandmästare)	Räddningsledare B, tillsyn A
Räddningsledare (brandförman)	Räddningsledare A
Brandman	Räddningsinsats
Räddningsman (brandvörn)	Introduktionsutbildning

Kompetensen ska vidmakthållas genom övningsverksamhet. Övningsverksamheten planeras utifrån kvalitetsmålen i *Målplan för räddningspersonal*.

Alarmering

Räddningstjänsten larmas via 112 och samtalen kommer primärt från SOS-centralen i Norrköping. I delar av centralorten Mjölby kan kommunen i akuta fall påkalla allmänhetens uppmärksamhet genom användandet av signalen ”Viktigt meddelande till allmänheten”, VMA, via tyfoner. Tyfonerna kan utlösas från SOS-centralen och brandstationen i Mjölby. Förutom VMA-signal från utomhustyfonerna kan Viktigt meddelande till allmänheten sändas via Sveriges Radio och meddelande till telefoner.

Vid långvarigt teleavbrott på det fasta telenätet ska allmänheten kunna larma räddningstjänsten enligt följande alternativ:

Vid minst 500 abonnenter drabbade och allt utslaget i ett område eller om området saknar mobil täckning, utanför en radie på 15 km från närmaste brandstation, ska ett räddningsfordon placeras centralt i det område bortfallet gäller.

Höjd beredskap

Den operativa verksamheten under höjd beredskap bygger på den grundorganisation som finns i fredstid och anpassas och dimensioneras efter den aktuella hotbilden. Under den anpassningsperiod som krävs ska utbildning, övning samt andra nödvändiga åtgärder genomföras.

Världsvan & Hemkär

Mjölby Kommun

Telefon 0142-850 00

E-post mjolbykommun@mjolby.se

Postadress Mjölby kommun, 595 80 Mjölby

Besöksadress Stadshuset, Burensköldsvägen 11

www.mjolby.se